

ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๒

โดย...ว่าที่ร้อยตรี นพดล รักษ์แก้ว

รอง ผอ.สพม.๑๓

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยคณะอนุกรรมการปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครู มอบหมายให้คณะกรรมการดำเนินงานแผนงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครูสู่การปฏิบัติ จัดการประชุมระดมความคิด (ร่าง) แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู ครั้งที่ ๑ ภาคใต้ ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๔ - ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๙ ณ โรงแรมทรราช เจบี หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ในการนี้ ผอ.สพม.๑๓ มอบหมายให้ผมและตัวแทนผู้บริหาร ตัวแทนศึกษานิเทศก์ ตัวแทนบุคลากรทางการศึกษาอื่นและตัวแทนครูเข้าร่วมประชุม และมีตัวแทนจากทุกเขตพื้นที่การศึกษา ตัวแทนจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยผลิตครู รวมแล้วมีผู้เข้าร่วมประชุมกว่า ๑๘๐ คน

เป็นที่ทราบกันดีว่า “ครู” คือ บุคลากรซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด

ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๒) พ.ศ.๒๕๔๕ กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

อย่างมีความสุข โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข ภารกิจของครูจึงเป็นภารกิจที่สำคัญ สังคมส่วนใหญ่จึงมุ่งหวังให้ครูพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติ โดยหน้าที่สำคัญคือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ อบรม สั่งสอนผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงาม ให้เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ

ครูมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีข้อค้นพบที่สำคัญ จากผลการศึกษาระบบโรงเรียนคุณภาพชั้นนำระดับโลกของ Mckinsey and company โดยเซอร์ไมเคิล บาร์เบอร์ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับโรงเรียน คือ “คุณภาพของครูผู้สอน” การที่โรงเรียนมีคุณภาพระดับโลก มีปัจจัยสำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) การคัดคนที่เหมาะสมเพื่อเป็นครู ๒) การพัฒนาให้ครูเป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ และ ๓) การประกันระบบการจัดการเรียนการสอนที่ดีสำหรับนักเรียนทุกคน (Barber, ๒๐๐๘) บทสรุปสำคัญคือ การปฏิรูปการศึกษาไม่มีวันสำเร็จ ถ้าไม่มีการปฏิรูปครูและคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพครู

จากงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๕๖) พบว่า วิชาชีพครูมีปัญหาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ส่งผลกระทบอย่างมากต่อคุณภาพการศึกษาที่ลดต่ำลง ในขณะเดียวกันวิกฤต

ศรัทธาต่อวิชาชีพครูก็ส่งผลอย่างยิ่งต่อคุณภาพที่ลดต่ำลงของนิสิต/นักศึกษาที่เข้าเรียนครู และต่อขวัญกำลังใจของครูผู้อยู่ในอาชีพครู

จากการศึกษานโยบายและแผนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในแง่หน่วยผลิตครูและหน่วยใช้ครูที่ผ่านมา รวมทั้งผลจากการประชุม สัมมนา ระดมความคิดเห็นในการผลิตครู มีปัญหาและอุปสรรคสรุปได้ คือ ๑) นโยบายการผลิตครูขาดความต่อเนื่อง ๒) รัฐลงทุนเพื่อการผลิตครูต่ำ ๓) นโยบายการผลิตครูไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ๔) วิกฤตการขาดแคลนครูของสถาบันการผลิตครู ๕) ขาดเอกภาพในเชิงนโยบายและมาตรฐานการผลิตครู ๖) การบรรจุครู สควค.ล่าช้า ๗) ขาดการประสานงานด้านทิศทางการผลิตครูและกระบวนการคัดเลือกคนเข้าสู่อาชีพครู ๘) การพัฒนาและเตรียมความพร้อมของครูผู้ช่วยยังประสบปัญหาในด้านการประเมิน ๙) การกำหนดหลักสูตรการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยคุรุสภาไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ๑๐) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขาดคุณภาพ และ ๑๑) ข้อมูลสารสนเทศและสถิติความต้องการใช้ครูของแต่ละหน่วยงานไม่เป็นระบบเดียวกัน

สำหรับปัญหาคนเก่งไม่มาเรียนครู ขณะนี้ มีแนวโน้มที่ดีว่ามีนักเรียนที่มีผลการเรียนดีได้สมัครเข้ามา

เรียนในคณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์มากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีว่าวิชาชีพครูจะได้คนเก่งเข้ามาเรียนครูมากขึ้น เพราะเส้นทางอาชีพมีความชัดเจน มีอัตราครูที่จะเกษียณในอีก ๑๕ ปี ข้างหน้าค่อนข้างมาก จากแนวโน้มดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมแผนการหรือทบทวนระบบการพัฒนาวิชาชีพครู โดยยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้สูงขึ้น

จากการสำรวจข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสายงานการสอนที่ครบเกษียณอายุราชการใน ๑๕ ปี

(พ.ศ.๒๕๕๖ - ๒๕๗๐) ของสำนักงาน ก.ค.ศ.พบว่า มีครูเกษียณอายุทั้งสิ้น ๒๘๘,๒๓๓ คน และพบว่าจำนวนครูที่เกษียณอายุราชการเกินกว่า ๒๐,๐๐๐ คน เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๘ ถึงปี พ.ศ.๒๕๖๕ โดย ๓ ลำดับแรกที่ครูเกษียณอายุราชการคือ พ.ศ.๒๕๖๒ เกษียณอายุราชการสูงที่สุด จำนวน ๒๘,๒๔๖ คน รองลงมาคือ พ.ศ.๒๕๖๑ จำนวน ๒๗,๙๕๒ คน และ พ.ศ.๒๕๖๐ จำนวน ๒๖,๕๐๕ คน (สกอ. ,๒๕๕๘)

เมื่อพิจารณารายสังกัด พบว่า ครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่จะเกษียณอายุราชการใน ๑๕ ปี (พ.ศ.๒๕๕๖ - ๒๕๗๐) จำนวนทั้งสิ้น ๒๗๐,๓๓๒ คน จากจำนวนครูที่มีอยู่ทั้งสิ้น ๓๙๖,๒๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒๒ แยกครูที่จะเกษียณตามสาขาวิชา ๕ ลำดับแรกคือ ๑) สังคมศึกษา ๑๙,๒๔๘ คน ๒) ภาษาไทย ๑๘,๕๓๔ คน ๓) พลศึกษา ๑๑,๐๒๓ คน ๔) การบริหารการศึกษา ๑๐,๘๔๔ คน และ ๕) ภาษาอังกฤษ ๙,๘๐๗ คน ตามลำดับ (สกอ. ,๒๕๕๘)

ความต้องการครูเพื่อทดแทนอัตราการศึกษาเกษียณอายุราชการ (พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๒) ของ สพฐ. จำนวน ๑๐๙,๒๔๕ คน

สาขาที่ต้องการมากที่สุด ๕ ลำดับแรก คือ ๑. คณิตศาสตร์ ๒. ภาษาอังกฤษ ๓. ภาษาไทย ๔. สังคมศึกษาฯ และ ๕. วิทยาศาสตร์ศึกษา

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำยุทธศาสตร์และมาตรการเพื่อการผลิตและพัฒนาครู โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ระบบการผลิตและการพัฒนาครูของไทยเป็นระบบขั้นแนวหน้า เพื่อให้ครูเป็นครูมืออาชีพ มีสมรรถนะเป็นเลิศในระดับสากล” มีระยะเวลาดำเนินการ ๑๕ ปี เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๗๒

การเป็น “**ครูมืออาชีพ**” หมายถึง ครูที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีอุดมการณ์ มีใจรักและศรัทธาในอาชีพครู มีคุณลักษณะของความเป็นครูและเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับศิษย์ มีจรรยาบรรณและจิตวิญญาณของความเป็นครู รักความยุติธรรม ยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน มีความรักและความเมตตาต่อศิษย์ เสียสละหมั่นเพียร ศึกษา ปรับปรุงวิธีการสอนเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ นำคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงาน เป็นกำลังใจและช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับศิษย์ เพื่อให้เป็นคนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

ส่วน “**ครูที่มีสมรรถนะเป็นเลิศระดับสากล**” หมายถึง ครูที่มีทักษะความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการชั้นเรียน สามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ประจักษ์ จนเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ

กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การปฏิรูประบบและรูปแบบการผลิตครู, ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การปฏิรูประบบและรูปแบบการพัฒนาครู, ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การปฏิรูประบบการใช้ครูและระบบบริหารงานบุคคลของครู, ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การปฏิรูประบบการวิจัยของสถาบันผลิตและพัฒนาครู, ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสร้างกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู

จากกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู ดังกล่าว ได้มีการจัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู ระยะที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) โดยคณะกรรมการดำเนินงานแผนงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครูสู่การปฏิบัติ ได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๓ ส่วนคือ ส่วนที่ ๑ แผนปฏิบัติการปฏิรูปการผลิตครูและปฏิรูปการวิจัยของสถาบันผลิตและพัฒนาครู, ส่วนที่ ๒ แผนปฏิบัติการปฏิรูปการพัฒนาครู และส่วนที่ ๓ แผนปฏิบัติการปฏิรูปการใช้ครูและระบบการบริหารงานบุคคลของครู

การจัดประชุมระดมความคิด (ร่าง) แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครูฉบับนี้ จัดขึ้นทั้ง ๔ ภูมิภาค และจัดเป็นจุดที่ ๑ ภาคใต้ เพื่อระดมความคิด (ร่าง) แผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว ทั้ง ๓ ส่วนของแผนปฏิบัติการฯ นั้น ในแต่ละส่วนจะมีมาตรการและแผนงาน/โครงการ ที่จะดำเนินงานขับเคลื่อนฯ รองรับตามที่คณะกรรมการฯ ยกร่างไว้แล้ว ในการประชุมทั้ง ๒ วัน ผู้เข้าประชุมได้มีการเสนอแนวความคิดในการที่จะทำให้แผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการของการจัดการศึกษาในภาพรวมระดับประเทศมากยิ่งขึ้น.

(ที่มา : (ร่าง) ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๗๒ , (ร่าง) แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู ระยะที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔))